

СТАВЛЕННЯ УЧНІВ СТАРШИХ КЛАСІВ ДО УРОКІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ

Криворучко Н. В.,¹ Сєдова О. О.,² Чалий В. Ю.²

¹*Харківська державна академія фізичної культури, Харків*

²*Харківська гуманітарно-педагогічна академія, Харків*

Анотація. У статті відображено результати дослідження, що відображають самооцінку учнів, стан здоров'я, відношення до уроків фізичної культури, визначення необхідності формування знань з фізичної культури.

Ключові слова: школярі, фізична культура, інтерес.

Вступ. Останнім часом відмічається зниження інтересу учнівської молоді до занять фізичними вправами [1, 2, 3, 12, 13, 14], що в свою чергу негативно відбивається на здоров'ї підростаючого покоління. Як відмічають автори І. Р. Боднар [4], Т. Ю. Круцевич, Г. В. Безверхньої [9], С. А. Король [6], Т. В. Гуртова, Л. П. Цьовх [5] та ін. рівень захворюваності серед школярів та студентів постійно прогресує, значно погіршилися стан здоров'я [15, 17], фізична підготовленість [8, 10, 16] і фізична працездатність [7] сучасної молоді.

Як відмічає Я. Кравчук [11] формування інтересу до фізичного виховання в школярів потребує цілеспрямованої та системної діяльності вчителя, що включає формування спеціальних знань, практичну діяльність учнів і створення позитивного емоційного фону.

Зв'язок дослідження з науковими та практичними завданнями. Дослідження проводилося згідно Тематичного плану науково-дослідної роботи Харківської державної академії фізичної культури на 2016-2020 рр. за темою «Вдосконалення процесу фізичного виховання в навчальних закладах різного профілю» (№ державної реєстрації 0115U006754).

Мета дослідження: вивчення ставлення учнів старших класів до занять з фізичної культури.

Матеріал і методи дослідження. Теоретичний аналіз і узагальнення літературних джерел, порівняльний аналіз, анкетування, методи математичної статистики.

Для проведення дослідження було обрано загальноосвітню школу з відповідною до вимог сучасної фізкультурної освіти матеріальною базою, в якій широко популяризуються різні форми фізичного виховання, навчальний матеріал відрізняється різноманітністю та варіативністю. В анкетуванні приймали участь учні 11-х класів ЗОШ № 167 м. Харкова у кількості 51 особа, із них 24 юнаки та 27 – дівчата. Вік респондентів становив 16–17 років. Анкета була анонімною і містила у собі 10 питань.

Анкета складалась з питань, які розкривали загальні відомості, що відображали вік та стать учасників анкетування; самооцінки учнів стану власного здоров'я та факторів впливу на нього; відношення до уроків фізичної культури; визначення необхідності формування знань з фізичної культури.

Результати дослідження та їх обговорення. Аналізуючи відповіді респондентів на питання «як Ви оцінюєте стан свого здоров'я» встановлено, що 51,6% опитаних вказали на відповідь «вище середнього» рівень (з них дівчата – 26,8%, юнаки – 25,8%); 25,4% – на «високий» рівень (з них дівчата – 12,6%, хлопці – 13,8%); 21,5% – на «середній» (з них дівчата – 13,7%, хлопці – 7,8%). При цьому слід зазначити, що варіанти «нижче середнього» та «низький» не були обрані жодним респондентом.

Аналізуючи негативні фактори впливу на організм (із запропонованих), опитувані відзначили шляхом рангування наступні: найбільше голосів набрав чинник «недотримання здорового способу життя» – 35,2% (з них 16% дівчата, 19,2% хлопці), «несприятливий екологічний стан навколишнього середовища» 19,6% (з них 6,3% дівчата, 13,3% хлопці) «нерациональне харчування» – 19,6% (з них 17% дівчата, 2,6% хлопці); «спадковість» – 17,6% (з них 13,8% дівчата,

3,8% хлопці); «недостатній рівень розвитку медицини» – 10,7% (з них 6,8% дівчата, 3,9% хлопці).

Розглядаючи відповіді опитаних на питання «чи подобаються Вам уроки фізичної культури», 78,4% респондентів відповіли «так», 21,6% – «ні». Аналізуючи отримані відповіді у статевому аспекті встановлено, що позитивно відносяться до фізичної культури 57,5% дівчат та 46,5% хлопців.

Ми запропонували вказати на фактори, які впливають на позитивне відношення до уроків фізичної культури (допускалося кілька відповідей), на що отримали наступні відповіді: 57,5% опитаних вказали на різноманітний та цікавий матеріал (з них 30,6% дівчата та 26,9% хлопці), 55% – на відношення вчителя до учнів (31,2% та 23,8% відповідно), 32,5% – на хорошу матеріальну базу (13,3% та 19,2% відповідно) та 42,5% – на можливість виплеснути емоції (11,3% та 31,2% відповідно).

Серед факторів, які негативно впливають на відношення до фізичної культури відповіді респондентів розподілилися наступним чином (допускалося кілька відповідей): 55,6% вказали на «недостатню матеріальну базу» (з них 20,8% дівчата та 34,8% хлопці), та по 22,2% «відсутність цікавих для мене видів спорту» (13,3% та 8,9% відповідно) та «необхідність виконувати багато рухової діяльності» (18,4% та 3,8% відповідно).

З метою визначення пріоритетів учнів у виборі навчальних модулів з фізичної культури ми запропонували їм проставити запропоновані нами види спорту з 1-го по 8 місце, внаслідок чого отримали такі результати: найбільшу популярність та переважну більшість голосів отримав футбол 23,5%. Аналіз відповідей у статевому аспекті показав переважну зацікавленість даним видом спорту юнаків, що складає 19,8%, серед дівчат 3,7% ставлять футбол на перше місце. Наступним за популярністю видом спорту є волейбол, якому віддають перевагу 21,5% опитаних. Досліджуючи отримані відповіді у статевому аспекті встановлено, що переважну кількість голосів на користь волейболу віддали дівчата, що складає 17,8%, серед юнаків бажання переважно займатися даним

видом спорту висловили 3,7%. Третє місце за популярністю серед запропонованих видів спорту займає баскетбол, перевагу якому віддають 15,6% опитаних. Аналізуючи відповіді респондентів у статевому аспекті встановлено, що ступінь зацікавленості даним видом спорту є однаковим як серед юнаків так і серед дівчат і складає по 7,8%. Решта видів спорту розподілилися, за переважним інтересом до них, у такій послідовності: гімнастика 9,8% голосів (з них 8,0% дівчата, 1,8% хлопці), плавання – 7,8% (з них 3,9% дівчата, 3,9% хлопці), аеробіка – 7,8 % (з них 7,8% дівчата, 0 % хлопці), бадмінтон 5,8 (з них 3,8 % дівчата, 1,9% хлопці), туризм 5,8 % (з них 1,9% дівчата, 3,8% хлопці).

Аналіз відповідей респондентів, що відображає ступінь рухової активності старшокласників за межами школи показав, на питання «чи відвідуєте ви додаткові спортивні заняття поза школою» 56,8% опитаних вказали на відповідь «так», при цьому у спортивних секціях пріоритет школярі віддають таким видам спорту як: баскетбол, футбол, плавання, менш популярні види спорту серед обраних респондентами є додаткові заняття з аеробіки та спортивних танців. Не відвідують додаткові заняття 41,1 % опитаних. Серед причин, які вони вказали були брак часу, стан здоров'я та лінощі.

Аналізуючи відповіді старшокласників на питання «що спонукає на додаткові заняття фізичними вправами» (допускалося кілька відповідей), було встановлено, що 76,4 % відвідують їх з метою зміцнення та підтримання здоров'я, що у гендерному аспекті становить 41% – дівчата, 35,4 % – хлопці; на розвиток фізичних якостей вказують 62,7% опитаних, що у статевому аспекті складає 34,2 % – дівчата та 28,5% – хлопці. З метою розширення рухових можливостей 46,8% респондентів займаються фізичними вправами, що за гендерною ознакою складає 32,2% – дівчата та 14,6% – хлопці. Фізичні вправи як «засіб для покращення настрою та самопочуття» використовують 30,6% старшокласників, серед яких 13,4% – дівчата та 17,2% – хлопці.

Серед питань анкети було про те звідки учасники анкетування дізнаються про вплив фізичних вправ на їхній організм (допускалося кілька відповідей).

Аналізуючи отримані відповіді встановлено, що 62,7 % школярів (у рівній кількості як юнаки, так і дівчата) вказали на засоби масової інформації; 43,1% респондентів (з них 25,4 % дівчата, 17,7% хлопці) – на вчителя фізичної культури; 41,1 % – на сім'ю (26,5% дівчата та 14,6% хлопці); 22 % – на друзів (з них 13,3% дівчата, 8,7% хлопці).

Досліджуючи відповіді респондентів про те, з яких питань фізичної культури та спорту вони хотіли б розширити свої знання 53% вказали на засоби розвитку фізичних якостей (з них 22,4 % дівчата, 30,2% хлопці) та 47% – на формування гарної постави (з них 13,6% дівчата, 33,4% хлопці).

Висновки:

1. В основному учні оцінюють свій стан здоров'я таким чином: «високий» рівень – 25,4%; «вище середнього» – 51,6%; «середній» – 21,5%, зазначаючи при цьому, що в значній мірі, на їхню думку, воно залежить від способу життя (35,2%), екологічного стану в країні (19,6%), харчування (19,6%), спадковості (17,6%) тощо.

2. Переважній більшості респондентів подобаються уроки фізичної культури (78,4%) і значна роль у цьому відводиться різноманітному та цікавому матеріалу (57,5%), відношенню вчителя до учнів (55%); хорошій матеріальній базі (32,5%); можливості виплеснути емоції (42,5%). Разом із цим додаткові заняття відвідують лише 56,8% школярів.

3. Пріоритетними видами рухової діяльності на уроці в опитаних є наступні: футбол 23,5% (19,8% хлопці, 3,7% дівчат); волейбол – 21,5% (3,8%; 17,6%); баскетбол – 15,6% (7,8%; 7,8); гімнастика 9,8% голосів (1,8%; 8,0%); плавання – 7,8% (3,9%; 3,9%); аеробіка – 7,8 % (0 %; 7,8%); бадмінтон 5,8 (1,9%; 3,8 %), туризм 5,8 % (3,8%; 1,9% відповідно).

4. До джерел інформації, з яких учні дізнаються про вплив фізичних вправ на їх організм респонденти відносяться: засоби масової інформації (62,7%); вчитель фізичної культури (43,1%); сім'я (41,1%); друзі (22%).

Перспективи подальших досліджень у цьому напрямку можуть здійснюватися у напрямку визначення інтересу студентів до занять фізичного виховання та додаткових занять.

Список використаної літератури

1. Ажиппо О. Ю., Криворучко Н. В. До питання підвищення інтересу студентів до занять фізичного виховання. [Електронний ресурс] Актуальні проблеми фізичного виховання різних верств населення: матеріали II Всеукр. наук.-практ. конф. (20 травня 2016 р.). Харків: ХДАФК, 2016. С. 6–11. – Режим доступу: <http://hdafk.kharkov.ua/ua/materiali-internet-konferentsiji-2016>.

2. Азаренков В. М. Шляхи формування мотивації до занять фізичною культурою у студентів факультету мистецтв. [Електронний ресурс] Актуальні проблеми фізичного виховання різних верств населення: матеріали II Всеукр. наук.-практ. конф. (20 травня 2016 р.). Харків: ХДАФК, 2016. С. 12–17. – Режим доступу: <http://hdafk.kharkov.ua/ua/materiali-internet-konferentsiji-2016>.

3. Бала Т. М., Масляк І. П. Зміна рівня фізичного здоров'я школярів 7-9-х класів під впливом вправ чирлідінгу. Спортивний вісник Придніпров'я: [науково-практичний журнал]. Дніпропетровськ, 2011. № 2. С. 21–23.

4. Боднар І. Теорія, методика та організація фізичного виховання у спеціальній медичній групі: навч. посіб. для студ. ф-тів фіз. виховання вищ. навч. закл. Львів: ЛДУФК, 2013. 187 с.

5. Гуртова Т. В., Цьовх Л. П. Шляхи раціоналізації фізичного виховання зі студентами, хворими на ожиріння. [Електронний ресурс] Актуальні проблеми фізичного виховання різних верств населення: матеріали II Всеукр. наук.-практ. конф. (20 травня 2016 р.). Харків: ХДАФК, 2016. С. 57–61. – Режим доступу: <http://hdafk.kharkov.ua/ua/materiali-internet-konferentsiji-2016>.

6. Король С. А. Оцінка стану соматичного здоров'я та фізичної підготовленості студентів I курсу технічних спеціальностей. Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту. 2014. № 11. С. 23–29.

7. Криворучко Н. В., Масляк І. П. Динаміка показників фізичної працездатності студенток ВНЗ I–II рівня акредитації під впливом чирлідінгу. Вісник Чернігів. нац. пед. ун-ту імені Т. Г. Шевченка. Чернігів, 2015. Вип. 129, т. 3. С. 179–182.

8. Криворучко Н. В., Масляк І. П. Шляхи підвищення фізичного розвитку та фізичної підготовленості молодого покоління. Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. 2016. Випуск 11 (81). С. 56–59.

9. Круцевич Т. Ю., Безверхня Г. В. Рекреація у фізичній культурі різних груп населення: навч. посібник. К.: Олімп. л-ра, 2010. 370 с.

10. Кузьменко И. А., Шестерова Л. Е. Развитие координационных способностей школьников 5–9-х классов с учетом функционального состояния анализаторов. Materiály VIII mezinárodní vědecko – praktická conference «Dny vědy – 2012». Praha: Publishing Hous «Education and Science. 96 s.

11. Кравчук Я. Формування у школярів інтересу до виконання фізичних вправ. Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві: збірник наукових праць... 2009. № 2. С. 67–71.

12. Мамешина М. А., Масляк І. П., Жук В. О. Стан та проблеми фізичного виховання в обласних загальноосвітніх навчальних закладах. Слобожанський науково-спортивний вісник: [наук.-теорет. журн.]. Харків: ХДАФК, 2015. № 3 (47). С. 52–56.

13. Масляк І. П., Мамешина М. А., Жук В. О. Стан використання інноваційних підходів у фізичному вихованні обласних загальноосвітніх навчальних закладах. Слобожанський науково-спортивний вісник: [наук.-теорет. журн.]. Харків: ХДАФК, 2014. № 6 (44). С. 69–72.

14. Шестерова Л. Є. Шляхи вдосконалення змісту уроків фізичної культури в загальноосвітній школі. Теорія та методика фізичного виховання: науково-методичний журнал. Харків: Вид. „ОВС”, 2003. № 2. С. 18–20.

15. Bala T. M. The influence of cheerleading exercises on these school children's physical health of 5–9th forms. *Pedagogic, psychology, medical-biological problems of physical training and sports*. 2012. № 4. P. 12–16.

16. Kryvoruchko N.V., Masljak I.P., Zhuravlyova I.N. Impact on the display of power cheerleading ability of university students I-II levels of accreditation. *Pedagogics, psychology, medicalbiological problems of physical training and sports*, 2013, vol.9, pp. 38-42. doi:10.6084/m9.figshare.749696

17. Maslyak I. P., Krivoruchko N. V. Physical development of students of teacher training college as a result of exercises of cheerleading. *Physical education of students*. 2016. № 1. P. 55–63.